

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

DAĞLI, Ş. Z. (2020). Picassonun Sanatı İçinde Dönemleri ve Çalışma Formları. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (Aralık Özel Sayı) , 187-204.

Picassonun Sanatı İçinde Dönemleri ve Çalışma Formları

Şemsettin Ziya DAĞLI (*)

Öz: Sanat tarihinde çok özel bir yeri bulunan Picasso'nun eserleri sanatta hesabı, zahmetli arayışları ve uzun bir sabır ve sebatı müdafaa edenlere karşı bir meydan okuyuş gibidir. Çünkü Picasso tek yönlü bir şahsiyet değildir. Bir sanatçı olarak Picasso sonsuz bir değişkenlik içinde olmuştur. Onu belli bir teknik ve tarzın içine yerleştirmek imkânsızdır. Picasso'nun sanatında insanı hayrete düşüren bir fantezi ile sürekli üslup değiştirme gözlemlenir. Eserlerinde her şeyden önce insan teması yer almaktadır. Picasso klazizmden modernizme kadar olan akımlar içinde eserlerini üretmiş sürekli bir araştırma ve devinim içinde bulunmuştur. İlk klasik döneminden sonra mavi pembe kübizm soyut sanat ekspresyonizm ve hatta sürrealizm içinde birbirinden değişik örnekler sunmuştur. Onu bir akım içinde görmek mümkün değildir .sanat hayatına Neoklasizm Neoromantizm (1926-1939),Savaş sonrası sıkıntılı bir süreçte eserlerini verdiği dönem (1941-1949) ve "fantezilerin egemen olduğu dönem " takip etmiştir(1949-1950)

Anahtar Kelimeler: Picasso, Mavi dönem-,Pembe dönem, Modernizm, Kübizm

Periods and Work Forms in the Art of Picasso

Abstract: Picasso's paintings which have a special place in work of art history are like a challenge against the ones who defend the patience and laborious quest. Because Picasso isn't a single-sided figure. As an artist Picasso is in an endless change. It is impossible to place him in a certain technique and style. Many changes of technique show themselves in a surprising way. In his work of art, human beings show themselves beyond everything. Picasso improved his work of art all the time through the way of classicism to modernism. After his first classical period, he showed many different samples in blue -pink cubism, abstract artial expressionism and moreover surrealism. It is impossible to see him in a certain current

Keywords: Picasso, Blue period, Pink period, Modernism, Cubism

Makale Geliş Tarihi: 11.06.2020

Makale Kabul Tarihi: 18.12.2020

I.Giriş

Tüm zamanların en büyük sanatçılarından biri olan Pablo Ruiz Picasso JoséRuiz Blasco ile María Picasso y López'in ilk çocukları olarak 25 Ekim 1881 tarihinde, gece saat 23.15'te İspanya'nın Endülüs bölgesindeki Málaga şehrinde dünyaya gelmiştir (Cabanne,1982:24).

Çağının sanat dâhisi olan Picasso, çocukluğunda bile diğer yaşlılarından ayrıcalıklı ve yaptığı çizimler yaşlılarından farklıydı. Günümüze ulaşan yapıtları arasında 1890 yılında dokuz yaşında yaptığı karakalem çizimlerinden, Corrida de Torosy Palomas (Boğa güreşi ve Güvercinler) ile, bir heykeli model olarak kullanarak çizdiği Hércules (Herkül) figürü

*) Doç.Dr. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü (e-posta: szdagli@hotmail.com) ORCID ID. <https://orcid.org/0000-0003-3085-2979>

Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun hazırlanmıştır iThenticate for Authors & Researchers intihal incelemesinden geçirilmiştir.

bulunmaktadır. Aynı tarihlerde yaptığı bilinen günümüze ulaşmış ilk yağlıboya resmi ise El Pequeño Picador'dur (Teber, 1985:107).

On üç yaşına geldiği zaman babası, oğlunun dehası karşısında saygı duyarak fırçayı elinden bırakmıştır (Hayat Yayınları, 1968: 2). On beş yaşında Barselona da babasının resim öğretmenliği yaptığı sanat kolejine kabul edilmiştir. Sınav baskı, desen ve canlı modelden çalışma olmak üzere üç bölümünden oluşmaktadır (Teber,1985,11). Sınav konusu olarak verilen ve bir ay vakit verilen resmi bir günde bitirerek herkesi hayrette bırakmıştır (Güvemli,1964:196).

1896'da ilk atölyesini kurmuştur..Bir yıl sonra Madrid sergisi için Pablo'nun Barselona'daki okul yaşamı süresince gerçekleştirdiği başlıca eser olan. Don José'nin katkısıyla gerçekleşen Ciencia y Caridad- Bilim ve İyilikseverlik gelmektedir. İlk defa büyük boyutlarda (197x249,5cm) bir tablo yapmıştır ve bu bir bakıma bir çocuğun sanat dünyasında kendisini ispatlama çabası ve adeta bir meydan okumadır." (Wiegand,1985:18). Resim .1

Resim 1. Bilim ve iyilikseverlik T.Ü.Y.197 cm x 249,5cm, , 1897, Picasso müzesi Barcelona.

"kafe, lokanta, müzik, cabaret, dinlenme, resim ve heykel sergileme salonlarının da bulunduğu aynı zamanda konaklama hizmeti de veren Montmartre'deki gibi entelektüellerin Aydınların, demokratların, yazarların, sanatkârların Barselona'nın *avangart* çevresinin buluşma yeri bir kültür merkezi olan Quatre Gats Pablo Picasso'nun ilk kişisel sergisini açtığı mekandır.

Sanatı bu avangard çevrede şekil almaya başlamıştır. Arkadaşlarının ısrarı üzerine ilk sergisi 1 Şubat 1900 tarihinde bu mekanda açılır. "İnce uzun mekânın duman altı olmuş, kir pas içindeki duvarlarına iğneyle tutturulmuş 150 desenin büyük bir kısmı, Picasso'nun sanatçı, şair ve müzisyen dostlarını resmettiği eskizlerden oluşmaktadır."(Bernadac-Bouchet, 2003,24-259).

1897'de San Fernando Akademisinin giriş sınavını kazanmış ama burada kısa bir süre kalarak Barcelona'da sanatçılar ve öncü aydınlar çevresine girmiştir (Richard,1991:96).On yedi yaşındayken önemli bir rahatsızlık nedeniyle Horta de Ebro'da birkaç ay kalmış Barselona'daki avant-garde çevrelere karışmıştır (Passeron,1990:22).Burada "Aragon adetleri" tablosunu yapan sanatçı ödül olarak altın madalya kazanmıştır. Barcelona, Picasso'ya Paris'in bohem yaşamını örnek alan ressamlar arasından bazı dostlar edinme fırsatını vermiş kendisini özgür hissetmeye başlamıştır.

1900'de üç ay süren Paris'e ilk gelişinde yeni ve farklı resim yaklaşımlarının peşinde koşan bir kentle karşılaşmıştır. İzlenimcilik bu dönemde oldukça tanınmaktaydı; en önde gelen temsilci olan Claude Monet ise uluslararası bir üne sahipti. Bu akım içinden çıkan noktacılar gibi gruplar ise izlenimciliğe meydan okuyor, Degas ve Renoir gibi sanatçılarsa kendi yollarında ilerliyorlardı. Gauguin ve Van Gogh ise bireysel çalışmaktaydılar. Toulouse Lautrec, Steilen ve Munch'un etkisi altında kalıp, yoksul bölgelerdeki yaşamı ve yoksulluğu resimlemiştir (Richard,1991: 96).

1901'de Madrid'e geçip "Arta söven" (Genç sanat) adlı bir dergi yayınlamış O güne kadar üç isimle imzaladığı resimlerini artık Picasso diye imzalamaya başlamıştır (Güvemli, 1964: 196).

Seurat ve Van Gogh konusundaki bilgisi, rengi güçlü kullanmasına yardımcı olmuş sonrasında, parlak renkleri geniş fırça vuruşlarıyla yan yana getirmiştir (Richard,1991: 96). Paris'e geldikten sonra yalnız resmi bir sanat olan akademizme karşı koymamış o sıralar en güçlü dönemini tamamlamış olan Empresyonizm'le dolayısıyla XIV. yy'den beri gelen. Rönesans kökenli resimler de hesaplaşmıştır (Erol,1971:4).

Paris Barselona arasında gidip gelen sanatçı 1902 yılında Berthe Weil ve volard'ın galerisinde sergi açmış Barcelona'da bir yıl kaldıktan sonra 1904 yılında kesin olarak Paris'e yerleşerek burada tekne gemi diye anılan binanın asma katına yerleşmiştir. Heykeltıraş Monalo ve ressam Modigliani'de sefalet içinde burada oturuyordu. Picasso Paris'te eleştirmen Maurice Raynal yazar Andree Balman, MaxJacob, Alfred Jarry gibi yeni dostlar edinmiştir (Güvemli,1964:196). Bu sırada Andre Salmon ve Guillaume Apollinaire gibi sanatçılar ona eşlik etmişlerdir (The Great Artists -Book 6 Picasso: 1978,1).

Vollard sergisi, konu ve teknik açıdan çeşitliliğinin yanı sıra, Picasso'yu 1901-1904 yılları arasında resimlerinde tek renk kullandığı Mavi Döneme taşıması nedeniyle de önem taşımaktadır. Picasso'nun sanat hayatı 20'inci yüzyılın ilk yılıyla başlamıştır. Eleştirmenlerin Picasso'nun Mavi Dönem dedikleri ilk dönem dört yıl sürmüştür (Hayat Yayınları, 1968,196).

Picasso bir dahi olarak kabul görmekte ,Mavi ve Pembe dönemleri ise 19. yüzyılın Sembolist akımının yansımaları olarak kabul edilmektedir.

Eserlerine bir tek rengin hâkim olmasının nedenleri yalnızca tahmin edilmekle birlikte, arkadaşı Carlos Casagemas'ın ölümünün Picasso'yu derinden etkilediği ve bunun da resimlerine yansıdığı kesindir. “Gazeteci ve yazar olan Fransız arkadaşı Piere Daix'in, Casagemas'ın intiharının Picasso'da ne kendisine üretkiler yaşattığını sorması üzerine “Casagemas'ın intiharını düşünürken mavi resimler yapmaya başladım” diyerek duygularını açığa vurmuştur” (Richardson,1991:182). Casagemas'ın intiharı üzerine yaptığı Mavi Dönemin en önemli üretimi olarak görülen La Vida(Yaşam) ressamın en önemli eseridir. Picasso'nun, arkadaşını ve intiharını ele aldığı eserlerinin de sonuncusudur. Bu bir veda resmidir (Mccully, 2011:105). Resim-2

Mavi rengi bir başka nedende tablolarında kullanma düşüncesi sanatta ortaçağ resimlerinde mevcuttur. Melankoli ve hüznün rengi olan mavi, Hıristiyan felsefesinde gökyüzünün rengidir ve tanrısallıkla vücut bulmuştur. Capri Mağarası'nın ünlü mavi tonu ve mavi renk çiçeklerin sembolize ettiği melankoli; zenci kölelerin blues adıyla tanınan ağıt şeklindeki müzik türü ve yine bu müzikten kaynaklanan tofeelblue deyimini yaşanan bir hüznü ifade etmektedir (Wiegand, 1985: 51).

Mavi Picasso'nun yoksulluk ve yalnızlık dönemidir. Konuları, düşünler, yoksullar, dilenciler, meyhaneciler, sokak kadınlarıydı. Lautrec ve Vangogh'u hatırlatan resimler yapıyordu. Yalnızlık, elem ve öfke rengi olan mavi rengi çok kullanıyordu. Bu resimlerde El Groco'ya olan hayranlığı açıkça görülür (Erol, 1971:1). Şiir, hüznün ve romantizm havası içinde olan bu tabloların mevzuları genellikle fakirleri, dilencileri, körleri zayıf ve solgun çehreli çocukları kucaklarında taşıyan kadınları tasvir ediyordu (Hourtico,1946:549).

Resimlerinin konusu, insanlığın acıları, üzüntü ve umutsuzlukları çevresinde döner.1909'değin burada yaşadı.1905'de Fernande Olivier ile yaşadı. Apollinaire ve Stein kız kardeşlerle tanıştı. Aynı yıl Hollanda'ya yaptığı bir gezi onun insan vücuduna ilişkin duygularını değiştirdi (Richard,1991: 97).

İspanyol sanatında sevilen konulardan zavallılık, tevazu, üzüntü gibi kompozisyonları Fransız etkisi ile işlemiştir.

Picasso mavi çağın sonunda,1904 yılında 24 yaşında ünü kendi çevresini aşarak yalnız resim çevrelerinde değil diğer sanat çevrelerinde de etkin olmaya başlamıştır.1904 yılından beri “Bateau Lavoir” dediği atölyesinde zaman zaman sanatçılarla, eleştirmenlerle toplanarak sanatın boyutları, estetik görünüşü, gelişmesi hakkında uzun konuşmalarda yer almıştır (Üstüner, 1989: 112).

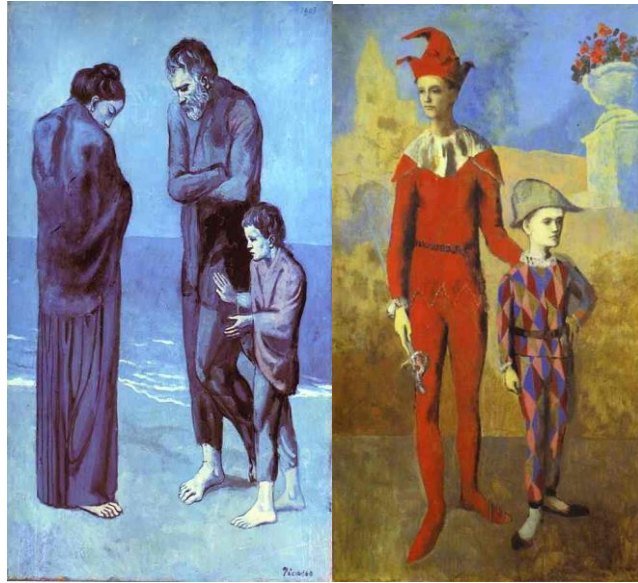
1905 yılına geldiğinde Henri Matisse'in öncülüğünde fovizm adlı yeni bir resim biçimi gelişmişti. Matisse, ve arkadaşı ressam Paul Cezaanne yüzyılın başında resim sanatının yönünü büyük ölçüde etkilemişlerdir. Ama resme, gerçeküstücülük, dışavurumculuk, fütürizm, kübizm ve daha birçok “izm”le yan yana çalışırken, kendine has tarzı ve bireyselliğini hep sürdürmüş olan Picasso kadar büyük katkısı olan sanatçı yoktur. Picasso resimlerinde objeleri ve insanları hem profil hem de değişik

açılardan çalışmıştır. Şehir değiştirdikçe tarzını da önemli ölçüde değiştirmiştir. (Pembe Dönem, 1904-1906). Bu dönemde Tiyatro kulislerinden cambaz kumpanyalarından dışarı çıkmayan sanatçının resmindeki mavi evre kapanmış pembe döneme girilmiştir.

“Mavi dönemin boğucu havası yerine aynı acıyı daha hafif bir teknikle ifade etmeyi seçmiştir. Paris'e yerleşmesiyle beraber ortam ve şartlarda değişmiş, Eserlerinin ana rengi olan mavi yerini pembe, gri ve kahverengiye bıraktı. Picasso'da Paris'te arkadaşı Fernande Olivier den etkilenir ve sirklerle palyaçoları figürlerine dahil eder. Bu döneme pembe dönem deniyor. Pembe dönemde âşık olur ve duyguları değişir, neşeli, umut vadeden çalışmalar yaparak yaşama daha bir mutlu bakmıştır.

1905'ten 1907'ye kadar Picasso'nun eserlerinin umumî ahengi pembedir ve 1905-1906 yılları arası Pembe Çağı olarak bilinmektedir.. Yaşama bilinci ve sevinci, Işığa dönüş bu döneminin belirginleştirici özellikleridir. Konular yine toplumun aşağı tabakasından seçilmiş sirk oyuncularını soytarıları eserlerinde yer almaya başlamışlardır (Erol,1971:1).Bu dönemde figürlerin elleri uzamış kemikler çıkmış vaziyette resmedilmiş yüzler solgun ve elmacık kemikleri belirgin olarak betimlenmiştir.

Sanatçının bu dönemde seçtiği konuları bize neye karşı resim yaptığını söylemektedir. Palyaçolar soytarılar gözde motiflerdir. İki çağ arasında geçiş yumuşaktır. Vücutlar Grego'daki gibi iskelet parmakları sivri omuzlar ve dirsekleriyle uzamış kalırlar. Kırmızı önce kişilerde sonra da fonlarda bir, cümbüş havası içinde belirir. Sıcak renkler soğuk renklere üstün gelir (Erol,1971:1). Konuları, mavi dönem çalışmalarında olduğu gibi kötümser, hüzünlü romantik değil, neşelidir. Resim-3

Resim-2 Picasso 'La vida' (1903) Resim-3 Akrobat ve genç soytarı 1905

Museu Picasso, Barcelona-İspanya 91,1 x 108.6 cm, Barnes vakfı, Philadelphia

1906 yılında Matisse ve Derainle tanışan sanatçının Matisse ile uzun zaman yıldızları barışmadı. Derain sanat görüşü olarak Picasso'ya daha yakındı. O yıl kübizmin anası sayılan kompozisyonu gerçekten de resme geometri düzeni getiren. "Avinyonlu Kızlar" tablosuna başlayıp ertesi yıl bitirmiştir. Sanatçının resminde zenci devresi başlamıştır. Apollanar onu George Braque ile tanıştırdı. Bir süre sonra Henri Rousseau onuruna bir ziyafet verdi. Kübizm okulu resmen bu sene ortaya çıktı (Güvemli, 1964: 197).

“Mavi Çağın bu melankolik stilinden sıyrılarak Cezanne türünde çalışmaya yönelmiş Cezanne’i da geçerek kübizm adını verdiği yeni bir stil ile, tüm dünyayı şaşırtan bir tarzı gerçekleştirmiştir” **Resimlerinde denediği bu biçim bozma çalışmaları 1907 ilkbaharında onu devrimci bir yapıta götürdü: ‘Avignonlu Kızlar’**, öylesine meydan okuyucu idi ki, bunu gören Matisse bile, irkilmekten kendini alamadı. Bunlardan, soldaki üç tanesi; klasik figürlerin açısız çarpıtmalarıdır. Sağdaki ikisi ise, beden ve niteliklerinden etkin bir biçimde arıtılmış olup ilkel sanatın barbar özelliklerini taşımaktadır (Petrov, 1979:385). Resim -4

Resim-4 Avignonlu genç kızlar-1907.T.Ü.Y.-,243.9 × 233.7 cm Modern Sanatlar Müzesi New York

Alışlagelmişin çok dışında resmettiği “Avignon’lu Genç Kızlar” modern sanatı başlatmıştır. Bugün Newyork modern sanat müzesinde yer almakta olan eserde hiçbir bütünlük yoktur. eseri yalnız resim olarak görmemek lazımdır. Bu eser resim sanat tarihinde önemli bir olaydır. Ucello’nun savaş tabloları gibi, Delacroix’in Dante Barke yapıtı gibi olay yaratmıştır (Üstüner,1989:115).

Eserde, her şey şekiller ve kompozisyon değişik açılardan görülmekle birlikte düzeysel değildir. Tersine, gölgeler öyle kullanılmıştır ki, onlara bu sayede üç boyutlu denilecek bir görünüm kazandırılmıştır diyebiliriz. Böylelikle “Genç kızlar” dış dünyanın bir simgesi olmayıp bizimkine benzer, yepyeni bir evrenin değişik çizgilerle görüntülenmesi durumundadır (Petrov,1979,385).

Tabloda Cezanne’ in yıkananlar dizisinin de etkisi görülmektedir. Cezanne in Picasso’yu etkilediği muhakkaktır. Glovis Segel, Ambreis Vollard, Wilhelm Onde, Kahnweiller bu etkilenmenin belgeleridir. Picasso evreni kırıntı bir aynanı içinden görür gibidir. Üçgenler, birbirini kesen karşılayan açılar, çizgilerini yitirip kırılmış gibi dağılan yada tablonun sınırlan içinde yığılan parçalanmış nesnelere (Erol,1971:1).

Avignon’lu Kızlar tablosunu yaparken Picasso büyük bir eser yaratmayı amaçlamıştır. Bu tablodaki kadınlar, insanlığın belli bir zamana bağlı olmayan birer simgesi değil, sadece fahişeydiler. Bu özellikleri, Picasso'nun bu tablo için yaptığı ilk eskizlerdeki denizci kıyafetindeki erkek figürleriyle daha da açıkça anlaşılıyordu. Ama kendisi daha sonra tasarısının simgesel öyküsel özelliğini azaltmak, bakanların hazıra konacak yerde, resimdeki figürlerle direk kendilerinin ilişki kurmalarını istemişti (Gombrich, 1986: 52).

Figürler, geleneklere güçlü bir başkaldırıdır. Bu yapıtta insan anatomisi Picasso'nun inanılmaz hayal gücünün ham maddesi olarak kullanılmıştır: Kaslar, göğüsler ve yüzler Braque'in "Le Courier" sineğine benzer bir ustalıklarla sunulmuştur (Petrov,1979:390).

Sanatındaki Şiddet ve çarpınma gibi ruh halleri yıllardır çalışmalarında sıklıkla görünmüş İnsan formu parçalanmış ve inşa edilmiştir. Acı ve sevinç ile insanların suratında gözler, burun, kulaklar ve ağız yeni biçimler haline gelmiştir (The Great Artist –Book 6-Picasso:1978,2).

20. yüzyılın başında Avrupa dışı kültürlerle karşı büyük bir ilgi uyanmıştır. Matisse ve Fovlar, İran minyatürleri ile halılarına ve Kuzey Afrika çinilerine merak sarmışlardır. Bu sırada Braque ve Picasso zenci plastiği ve maskeleri toplamaktaydılar. Bu sanatçıların kimi yapıtlarında Afrika sanatının etkisini gösteren özelliklerde karşılaşırız (İpşiroğlu,1983:30). Resim -5

Resim-5 “Head of a Woman” 1907 “Dan Mask” Pablo Picasso

XX. yy’ın ilk yarısında batı dünyasında çok ilgi gören Afrika fetişlerinin etkileri de Picasso’da kendini göstermiştir. 1909’dan 1911’e kadar devam eden ve kübizmi hazırlayan bu safhada Picasso Afrika zencilerinin tapındıkları abanozdan ya da fildişinden yapılmış iptidai heykellerin tesiri altında kalmıştır. Portrelerinde ve figürlerinde bu heykellerin basit aynı zamanda terkibi satırlarını taklit etmiş, fakat bu taklidi kendi şahsiyetinin süzgecinden geçirerek yapmıştır (Hourtico,1946:550).

Kübizm Picasso’nun Afrika heykelinin önemini anlamasıyla hayatımıza girdi. Onun ilkel gücü icatlara ve beş yıldır geniş kesim tarafından bilinen devrimci tarzın yükselmesine katkıda bulundu (The great artists – Book6-Picasso 2:1978).

Picasso anılınca ilk akla gelen her zaman için kübizm akımı olmuştur. Öyleki çağına damgasını vuracağı Picasso ile özdeşleşmiştir. Üç boyutlu nesnelere iki boyutlu tuvale en gerçek şekilde aktarmaya çalışırken, insan anatomisini olduğundan farklı şekilde ifade etmeye başlamıştır. Yaptığı portrelerde kullandığı teknik, hem profilden hem de cepheden bir görünüşe yer vermesi, alışılmadık dışında eserler ortaya çıkmasına neden olmuştur. Konuyla ilgili olarak 1906’ yılında Bernard tarafından söylenen şu sözler kübizmin ana hatlarını ele vermektedir. Nesnelere, küre, koni, silindir gibi geometrik biçimlerden oluşmaktadır. Bu sözlerde söz konusu olan şey, doğada keşfedilen duyuşal, görsel düzenleri biçimi içine sokmak, onları biçim içine sağlamca yerleştirmek ve böylece de onları görsel olarak gerçekleştirmektir. Biçim, düzenleyici tinin nesnelere yaptığı hesaplaşmanın ürünü olmuştur (Tunalı,1989:165).

En hızlı çağı 4 yıl süren bu akımın Picasso’nun uzun sanat hayatı içinde çok önemi yok gibi görünürse de “onun daha otuzuna varmadan yaşadığı bu deneyin izleri tüm

eserlerinde görülmektedir. Picasso özellikle analitik kübizm denilen dönemin anlatım, yöntemlerini kullanmaktan rahatlık duymuştur (Erol,1971:1).

1908-1909 yılında kübizmin, tahlilci devresine giren sanatçı Münich'teThann-hauscr galerisinde ilk sergisini açmış ve yine bu dönemde Derain ve Braqueile ilişkileri devam ettirmiştir. New York'da galeri 291'delri ilk sergisi bu tarihlere aittir. Resimlerine harf ve sayı şekilleri girmeye başladı. 1912'de kübizmin sentez devresi başladı. Bu dönemde resme yapıştırma kağıtları dahil etme dönemidir. Bir yandan portreler bir yandan sergilere hazırlanıyordu (Güvemli,1964:197).

“Kübizme gelinceye kadar resimde görülen anlatım biçimleri yalnızca doğayı görmenin ve onu tekrarlamamanın yeni türleri olmuştur. Oysa kübizm ile beraber sanatta yaratma olayı tümüyle özerk (autonom) bir olay olur ve kübist anlayıştaki farklı sanatçılarda bu temel anlatım ilkelerinin ve düşüncelerinin yalnızca değişik biçimleri bulunmaktadır. Oysaki Cezanne için amaç, doğayı ve nesnelere duyusal görüşlerden soymak ve onlara sağlam, biçimsel bir varlık sağlamaktır (Tunalı,1989:165).

Picasso Cezanne'in denemesine son derece cesur bir gelişim kazandıracaktır. Bu yöndeki düşüncelerini “Hiçbir sanat eseri doğal değildir. Sanat eseri doğada doğal olma, yanı anlatır diyerek ifade etmiştir (Graudy,1966:48). 1910 yılından itibaren Picasso ve Braque Kübizm akımını yeni bir boyuta taşımaya başlamışlardır. Bu ilk aşama objelerin parçalarına ayrıldığı “Analitik Kübizm”dir. Buradaki amaç ise objeyi taklit etmekten çok onun gerçeğini yansıtmaktır.

Picasso kübizmi analitiktir. Çünkü o doğa biçimlerini ayrıştırmaktadır. Doğa biçimlerinin analizine dayandığı için, analitik kübizm adını alır. Öbürü de, salt düşünsel elemanlara dayandığı için, sentetik kübizm adını almıştır (Tunalı,1989:167). Resim -6

Resim-6 Kemanlı natürlmort,1912, Modern Sanatlar Müzesi New York

Bütün çağların sanatçıları, resim sanatının ruhunu, kendilerine göre çözmeye çabalamışlardır. Kübizm, bu aykırılığı atlama yolunda değil, onu yeni etkiler araştırmaya yöneltme yolunda bir girişimdir. Picasso, Kübizmin, görünen dünyayı betimlemeye yarayan tüm öteki araçların yerine geçebileceğini ileri sürmemiştir. Tam tersine, farklı yöntemleri seven biridir o. Picasso'yu kendi farklı "buluşlarına" götüren durum, XX. yüzyıla özgü oluşudur(Gombrich,1986,456-457).

Picasso, yeni bir "yöntem" yaratmış olduğuna ilişkin sözlere hep karşı çıkmış "Ben aramam, bulurum" diyerek Kübizme düşünerek değil, seçim yaparak ulaştığını belirtmiştir (Sanat Tarihi Ansiklopedisi,1983: 655). Konuyla ilgili olarak Picasso "Kübizm, diğer pentür mekteplerinden farklı değildir. Aynı prensipler aynı unsurlar hepsinde müşterektir sözleriyle akımın temel prensiplerinin diğer akımlarla aynı kaynaktan beslendiği gerçeğini dile getirmiştir. Kübizmin uzun zaman anlaşılmamış olması, hatta bugün dahi onun içinde görülecek bir şey bulunmamasını ise "Ben İngilizce anlamam. İngilizce kitap benim için hoştur. Bununla beraber, bu İngilizce lisanının mevcut olmadığını anlamına gelmez. Öyle ise eğer ben tanımadığım bir şeyi anlamazsam suçu başkasının üzerine yüklemek neden" sözleriyle izah etmiştir (Turani,1960:79).

Analitik kübizm çıkış noktası doğadır. Bu bütünselliği içindeki doğa değil de, salt bir elemanlar varlığı olan doğa. Kübist için doğa bütünsellikten yoksun, bölük pörçük olan bir varlıktır. Sanatçı, bu bölük pörçük elemanların varlığını bütünlüğü olan, düzeni olan bir varlık haline getirecektir. Meydana getirilen bu bütünsel varlık, artık, doğal olarak salt bir görünüş varlığı olmayacak, tersine, doğrudan soyutlanmış elemanlarla oluşturulmuş bir düşünsel soyut varlık olacaktır (Tunalı,1989:169).

Kübizmin diğer bir aşması olan sentetik kübizm ise Doğa ile ilgisini tamamen koparmıştır. Salt bir biçim konstruksiyonu olarak anlaşılan kübizm, artık analitik kübizm olmaktan çıkarak sentetik kübizm olur ki bu Sentetik Kübizm sözcüğünden de anlaşıldığı gibi konstruktivist elemanların birleştirilmesinden oluşmaktadır. Bu yönüyle Kübizm, köktenci soyut tavrıyla daha sonra gelecek tüm soyut sanat akımlarının oluşumu için okul görevi görmektedir (Tunalı,1989:172).

1914'te Braque'dan ayrılan sanatçı 1915'ten sonra Ingres, antik ve roman klasizmiyle ilgilenmiştir, önceleri bütünüyle hareketsiz kadın figürleri yapmış,1923'ten sonra onları parçalayarak korkunç karikatürler haline getirmiştir. Hiçbir sanatçı sanatın doğasını ondan daha radikal bir biçimde değiştirmemiştir (Tansuğ,1999,274). Picasso'yu Kübist ressamlardan saymak hem doğru hem yanlıştır. O pek çok akımı temsil ederek içlerinde yer almış bir ressamdır.

O Braque'ın sanatsal girişimlerinden yararlanmış büyük bir ustalıklarla Kübizmi bir çıkmaza sokmuş ve oradan yeni bir dil oluşturarak farklı bir teknik geliştirmiştir. Ciddi veya alaycı olarak zencileri şekil ve renk vererek tasvir eden ve acayip bir alem yaratan Pablo Picasso bu nazariyeyi büsbütün mücerrede (abstrait) icra ederek resmini yapacağını nesnenin sade görünüşünden değil, onun asli şeklinden uzaklaşarak ona hakikat ve

tabiatın üstünde bir maliyet vermiş ve onun ruhumuzda husule getirdiği intibayı yine Ruhi tesirler yapacak şekiller ve renklerle ifade etmek gibi garip bir yola sapmıştır ki buna da sürrealizm (Fr. Surrealisme) ismi verilmiştir (Arseven, 1958,235).

Picasso kübizm akımı ile yetinmeyerek sürrealizme (gerçeküstücülük) geçmiş, kübizm ile sürrealizm arasında sentez oluşturmuştur. doğa geometrik düzen içinde kaybolmuştur. Picasso'ya göre sanatçı daha önceki etkenlerden kendini korumalı, çağının akımlarını değerlendirerek yapıtlarını ve kendini yönlendirmelidir. Sanatçı gerçeküstü akımının yaşadığı çağın gerekliliği olduğunu ileri sürmüştür (Üstüner, 1989,118).

Picasso, 23 yaşındaki sevgilisi *Marie-Theresere Walter*'i kendine model olarak seçmiş onu birkaç eserinde kullanmıştır. Bu eserlerden biri, defalarca boyayıp nihayet 1932 yılında tamamladığı "Girl in Front of Mirror" dur. 51 yaşında resmi tamamladığında sevgilisi *Marie Therese*'den bir kız çocuğu sahibi olmuş ve birkaç yıl devam eden bu ilişkisi süresince sürrealist eserler sunmuştur..1926'de açılan "Sürrealistler sergisinde ilk defa yer almıştır (Passeron,1990:199). Resim 7

Resim- 7-Girl in Front of Mirror 1932, 162.3 x 130.2 cmModern Sanatlar Müzesi New York

Picasso'nun hayatında Kübizmin dışında çok önemli bir yer teşkil eden şey ise kadınlar olmuştur. Çıplak kadın figürleri, Picasso'nun vazgeçemediklerindendir. Picasso'nun özellikle 1920'li yıllardan sonra görsel dünyasındaki her şey çıplak kadınlarla alâkalıdır. 1935 yılında bir seri genç kız resmi yapmıştır. Bu genç kızlardaki yüz ifadeleri Picasso'nun yeniden dışavurumculuğa (Expressionnisme) geçtiğini göstermiştir (Üstüner,1989:119).

Sürekli üslup, teknik değiştiren Pablo Picasso bazı büyük kompozisyonlarında kudretli bir Ekspresyonist olmuştur. Picasso'nun bu stilde vücuda getirdiği en dikkate değer eseri büyük "Guernica" kompozisyonudur. İspanyol sivil savaşının barbarlığını, yırtıcılığını bu büyük pentüründe dile getiren Picasso Ekspresyonist akımının şaheserini sanat tarihine mal etmiştir. Resim-.Almanlar tarafından bombalanan Guernica kasabasını resmeder. Picasso atölyesinde resmi tamamlamak üzereyken bir Alman komutan içeri girer ve resme uzun bir süre baktıktan sonra "bu resmi sen mi yaptın?" sorusuna "hayır siz yaptınız" cevabını vererek unutulmaz bir hikâyeye imza atmıştır. Resim -8

Soyut sanatın anlaşılması için sanat tarihi boyunca buna zemin hazırlamış sanatsal etkileri incelememiz gerekmektedir. Modern sanat olarak ta adlandırdığımız bu süreç ressamaların artık doğayı olduğu gibi resmetmeyi bırakmalarıyla başlamıştır. Tarihte modern dönemin başlangıcının Fransız devrimi (1789) olduğu varsayılmaktadır. Sanatçılar devrimin ardından tarih, din ve mitoloji gibi sanatın kabul gören konularının kendilerini ifade etmek için hayatlarının birer vazgeçilmezi olmadığını kavramışlar (Lambert,1992:1).Kendi bireysel tercihlerini ve sanatsal düşüncelerini ortaya koymaya başlamışlardır.

Resim -8 Guernica,1937,T.Ü.Y, 349 cm × 776 cm, Reina Sofia Müzesi Madrid İspanya

Abstre, yani manası olmayan ve bir cismi veya sureti tasvir etmeyen (Non figüratif)resim tarzı sanatkarın iç alemine bağlı bir şekil ve renk duygusudur. Bu tarz ifadeyi bizim eski yazıda da bulmaktayız. Eski hattatlarımız buna hendese-i ruhaniye demişlerdir. Hiç bir şeyin sureti olmayan bu yazılar bizi ancak istif nispet ve aheng itibari ile güzellik tesiri yaparlar ki bunlarda bir nevi mücerred bir resim sayılabilir (Arseven,1958:237).

Böyle bir dönemde Sanatçıların kendilerini dışarıdaki hayattan soyutlamaları neredeyse imkânsızdır. Kendilerini anlaşılmazlıkların ve karmaşanın ortasında bulan 20.yüzyıl sanatçıları değişen dünyaya uyum sağladılar. İnanan sanatçı, mücerret ifade yoluna girmiş demektir. Mücerrede yönelebilmeye önce inanmalı sonra egzersizlerle güzel

olanlarının gerekleri yolunda, hissi doyurucu, tekniğin istikametinde estetik imkânı kuvvetlendirmek kâfidir (Bigalı,1999, 33).

Soyut, ilk sebep olarak cazibe kanunlarıdır. Mücerret fikirlerden mahrum eserler yaşayıp hayat bulamaz. Sanat diliyle eşyanın görünüşünün hafiflemesi düz, yuvarlak, kontrast- zıt-durumların ağır basması soyut düşünceye kaymayı göstermektedir (Akay, 2004: 32). Sanatta hususi bir mahiyet taşıyan mücerret resim tabiattaki şekillerin bozulması ve başkalaştırılması suretiyle başlayan hareketin bir neticesidir. Şimdi bir çok ressamların gittiği bu yol sanat alemine yayılmaktadır. Abstre yani mücerret resim ismi verilen bu resimlerde esas görülen şeyleri değil, realite ile (yani hakikati tabiatla) münasebeti olmayan ve mana ifade etmeyen bir güzellik aranmasıdır (Arseven, 1958,237). Aynı konuya düşünsel boyuttan baktığımızda durum değişmektedir.

Bunu felsefi terminoloji ile söylersek: Biz nesnelere yalnız bize görünüş olarak verildiği an ve açı içinde kavrarız Soyut sanatta nesnelere anlamlık görünüşleri, yüzeysellikleri ortadan kalkıyor ve nesnelere biçimsel arketektonik bir yapı halini alarak, üç boyutlu olmuştur. Böylelikle soyut sanat nesnelere duyuşal görünüşlerinden kurtararak ve üç boyutlaştırtarak onları düşünsel bir varlık haline getirmiştir (Tunalı,1989,170).

Picasso ne bir felsefeci ne de bir matematikçidir. Ancak Braque'la birlikte 1911 ve 1918 yılları arasında yapmış olduğu çalışmalar herkesin kafasını karıştırmıştır. Henüz Pop Art sanatçıların hiç biri doğmamışken Picasso, Pop Art'ın dinamiklerinden istifade etmektedir (Resim -9).Sanatçının realitede, tasavvuf sınırlarının derinliklerine nüfuz etmesini Picasso başarmıştır. Bu yönüyle Picasso Bütün eserlerine bu sırrın mührünü basmıştır. Her devrin üstün sanatçıları mücerret bu sebeple estetik; bir tür mistik telkin demek olan ilmin adı olmuştur (Bigalı, 1999: 32-33).

Resim-9 Kollarını kavuşturmuş. Jacqueline,1954 .T.Ü.Y,MuseePicasso ,Paris/France

Modern yüzyılda Sanatçılar klasik değerlerden vazgeçerler, kendilerine özgü bakış açıları ve yeni yöntemleriyle eserlerini verirler ve farklılıklarını ortaya koyarak süregelen sanat geleneklerini yıkmışlardır. Özgür kimlikleriyle eserlerini hayata geçiren sanatçıların yeni hamileri artık sanayiciler, ticaret adamları, teknokratlar ve halk olmuştur (Lambert,1992:1).

Her ne kadar Modern Sanattan Kopuk Halk, Picasso'yu Modern Sanatçı olarak değerlendirmiş olsa da Picasso Modern Sanattan kopmuştur. Dünyanın önde gelen modern ressamlarından Kandinsky ve Mondrian kendi eserlerini insanlığın evrimi ve gelişimi olarak görüyorlardı. Ancak Picasso kendini ütöpik bir ressam olarak görmektedir.

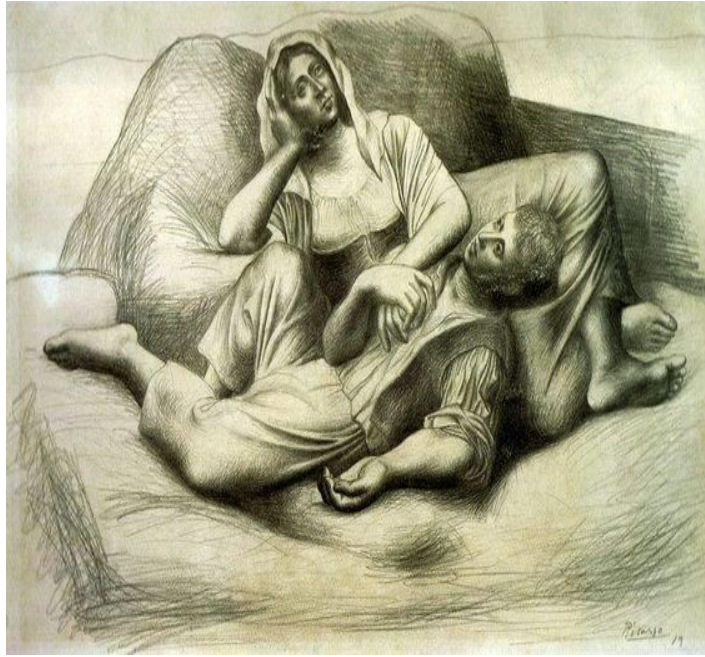
Picasso devamlı bir arayış içinde olmuş aramak için devamlı yöntem değiştirmiştir. Resim çalışmalarının yanı sıra seramik çalışmaları da yapmıştır. Seramik üzerine yaptığı ilkel resimlerle anlatmak istediği şekli yalın olarak anlatım ile yetinmiş aradığını resmetmez bulduğunu resmetmiştir (Üstüner,1989:115).

Piorro'de colombier gibi sanat tarihçileri Picasso'nun tezatlarla dolu oluşunu, her şeyi denemesini, hepsinden en iyi örnekler sağladığı halde hiçbirinde karar kılmamasını, hayatının yeni sürprizlere gebe oluşunu, bir çeşit fantezi, bir sebatsızlık olarak görmüşlerdir (Güvemli, 1964: 200).Sürekli yeni bir heyecanın, yeni bir fikrin coşkunluğu ile çalışmış hakkında ciltlerle eser verilmiş, kitaplar dolduracak kadar makaleler yazılmış, çeşitli yorumlara konu olmuş bir sanatçı olmuştur. Hiçbir zaman konusuz ve figürsüz resim yapmaya yanaşmamıştır (Hourtico, 1946: 547).Soyut sanatı anlatmanın en kolay tekniği olan **Avant Garde** sanat akımları içinde kullanılan tekniklerden, iki boyutlu kes yapıştır uygulaması olan kolaj denemelerinde bulunmuştur. Gazete parçasını kibrit kutusunu katmakta," göz yanılması" ingres gibi objeye göz atarak yapma şekline geçmiştir (Üstüner,1989:118). Resim 11

Resim 11Gitar 1913 Kömür, kurşunkalem, mürekkep, pastel boya, modern sanatlar müzesi New York

Picasso kendini başkalarından soyutlamak istemişçesine gidip geçmişteki klâsik akıma kendini kaptırmıştır. Sanatçının o dönemdeki eserlerini izlediğimizde Corot ve Ingres gibi klasik sanatçıların etkilerini gözleyebiliriz. Bu yönüyle Modern sanata ulaşmanın Klasizmi iyi analiz etme yolundan geçtiğinin bilincindedir. Özellikle picassonun klasik anlamda yaptığı etüdler ve desenler bu konudaki ustalığının belgesi niteliğindedir. Resim-12

Resim 12-Picasso Siesta 1919OskarReinhartkolleksiyonuWinterthurSwitzerland

Pablo Picasso, oryantalizme de ilgi duymuştur. Oryantal sanat yaptığı ufuk açan Avignonlu Kızlar eserinin düşünme sürecinde önemsiz olmasına rağmen bu düşünceye öncülük etmiştir. İlhamını hayran olduğu Ingres'in çalışması ve batı oryantalizminin anahtarı olan son eseri (The Turkish Bath) tan esinlenmiştir (The Orient In Western Art, 2000).

Hem birkaç çeşitlemesini çalıştığı Türk kostümüyle Jacqueline (1955) , hem de Cezayirli Kadınlar (1955)'da görüldüğü üzere resminde genel olarak oryantalizmin, özelde Türk kültürü ve sanatının etkisi net bir şekilde görülebilir. Bu perspektiften bakıldığında 1955 yılında Kübik yorumla çalışılmış yağlı boya tablo, çağdaş sanatın başarılarından biri olarak kabul edilmektedir. Resim-13

Resim 13-Pablo Picasso, *Les Femmes d'Alger* – Cezayirli Kadınlar – 114 cm× 146.4cm/1955 ,Hamad bin Jassim bin JaberAl Thani,kolleksiyonu Doha, Qatar

İslam sanatlarının temel dinamiklerinden biri olan birim tekrarını yani nesnenin parçalanarak ona ait öğelerin aynı kompozisyon içinde ritim yaratmak üzere art arda aslında biçim olarak tekrarlarla birleştirilmesi mantığını Türk süsleme sanatlarındaki münhanide ve Picasso'nun 1954 tarihli Cezayirli Kadınların'da açıkça görmekteyiz. Sanatçı burada Delacroix'in oryantalizme bakışını değişik bir bakışla yorumlamış bir şekilde doğu sanatlarından etkilenmenin detaylarını bu eserinde ortaya koymuştur.

Picasso çalışma hayatında zaman zaman, sanatı özel bir düşünceyi iletme amacıyla kullanma sorunuyla boğuşmak zorunda kalmıştır. Kendisinin bu konudaki genel eğilimi, hayat ve ölümle ilgili bazı genel görüşler ortaya koymaktır (Lynton,1991:188).

Resim sanatında ustalığı benzetme de görenlere böyle bir resim kolay ve manasız bir oyun gibi görünmektedir. Gerçi tabiattan uzaklaşan resim birçok kayıtlardan kurtulduğu için ressamın dilediği şekillere doğru giden serbest bir oyun haline gelmiş, daha keyifli bir mahiyet almıştır (Eyüpoğlu, 1972:169).

20. Yüzyılın en önemli ressamı olup olmadığı tartışılabilir.91 yıllık uzun ömrü boyunca çok fazla sayıda yağlıboya resim, çizim, baskı ve heykel üretmiştir. Dünyadaki modern resim müzelerinin çoğunda eserlerinden örnekler bulunmaktadır. Bugün sanat tarihçileri Picasso'nun adını Giotto ve Michelangelo'yla birlikte anarlar, çünkü onlarınkiler gibi Picasso'nun eserleri de Batı resmine yeni bir yön vermiştir. Kendisini izleyenlere soyut resmi geliştirme imkânı sağlayarak, ressamları "gerçekçi resmin baskısından" kurtardığı söylenmektedir

Sanatının bütün yollarını ve imkânlarını deneyen Picasso ile Avrupa ressamı hudutsuz ve cüretkâr bir hürriyet kazanmıştır. Ressam aklından her geçeni, elinden

çıkanı ortaya atıp manasını kendi şahsiyetinde arattırması; seyirciye: resim senin benden istediğin değil benim sana verdiğimdir demiştir (İpşiroğlu,1972:170).

Sonuç olarak 20. Yüzyıl soyut resimle hatırlanacaktır ve soyut resmin yapılmasını mümkün kılan kişi Picasso'dur. Picasso'nun eserleri pek çok farklı biçimi içermiş, Ressam arkadaşı Braque ile gerçeküstücülüğün ve tabii ki soyut resmin gelişimine yardımcı olmuştur. Picasso kendini yaşamının ileri dönemlerinde, sanatları Picasso ustayla asla karıştırılmayacak yeni kuşak ressamlardan çok, Velazquez ve Manet gibi ressamların uzun süre kalıcı olan geleneklerinin bir parçası olarak görmüştür.

Şaşırtıcı sanatı bir dönem ve üslup içine sığdırılmayacak kadar zengin bir o kadarda sansasyoneldir. Bohem hayatı filmlere konu olan günümüz sanatını derinden etkileyen sanatçı ölüm tarihi olan 8 Nisan 1973 e kadar üretmeye devam etmiş dünya sanat tarihine binlerce eser armağan ederek bir anlamda günümüz modern sanatına büyük bir ivme kazandırmıştır.

Kaynaklar

- Akay Bahattin, Resim Sanatı, Gölge Ofset Ankara, 2004.
- Arseven Celal Esat, Türk Sanatı Tarihi, Marif Basımevi,3 İstanbul,1955.
- BatesLoury, Sanatı Görmek Türkiye İş Bankası A.Ş Kültür Yayınları, İstanbul, 1972.
- Bernadac, M. Bouvhet, L.,Picasso Master of the New Horizons.Thames&Hudson ,Londra: 1988
- Bigalı Şeref, Resim Sanatı Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara,1999.
- Cabanne P, El Siglo de Picasso, El Nacimiento del Cubismo. Ministerio de Cultura, Madrid, 1983
- Erol. Turan, "Picasso Ve Kübizm," Sanat Aylık Güzel Sanatlar Gazetesi, Sayı: 2, Ankara Kasım 1971.
- Eyüpoğlu - İpşiroğlu, Avrupa Resminde Gerçek Duygusu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul
- Garaudy. Roger, Gerçekçilik Açısından Picasso. Çev. Mehmet **Doğan**. İstanbul, Garanti Matbaası, 1966.
- Gombric E.H, Sanatın Öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986.
- The Great Artist, Picasso Book 6, Funk –Wagalis, inc, London, januar 1,1978.
- Güvenli, Zahir, Büyük Ressamlar Ve Heykeltıraşlar, İstanbul, Ekim Basımevi, 1964.
- Hayat Büyük Ressamlar Ansiklopedisi Tiftruk Matbaası İstanbul 1968.
- Hourtico. **I/O**, Sanat Şaheserleri, Cilt: I, İstanbul, Kenan Basımevi Ve Klişe Fabrikası, 1946.
- İpşiroğlu, Nazan -İpşiroğlu Mazhar, Sanatta Devrim, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993.

- Lambert R. Mary, *The Twentieth Century*, Cambridge University Press, Hong Kong, 1992.
- Lionel Richard. *Ekspresyonizm Sanat Ansiklopedisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1991.
- Lynton Norbert, *Modern Sanatın Öyküsü*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991.
- Mccully M, *Devorar Paris*. Nerea, S.A. Editorial, Barcelona, 2011,
- Parramon Jose'm, *Yağlı Boya Resim Sanatı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002.
- Passeron Rene; *Sürrealizm Sanat Ansiklopedisi*, Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1990.
- Petrov Grigory, *Olaylar İçerisinde Büyük Sanatçılar Ve Üstün Yapıtları, İnkılap Ve Aka Basımevi*, İstanbul, 1979.
- Read. Herberd, *Sanatın Anlamı*, Çev. Güler İnal, Nurşin Asgari, Ankara Türk Tarih Kurum Basımevi, 1960.
- Richardson J. A Life of Picasso Vol III, Random House, New York, 1991*
- Sanat Tarihi Ansiklopedisi, Görsel Güzel Sanatlar Ansiklopedisi, C.4./1983. Gorsel Yayınları Ticaret Sanayi A.S. İstanbul.*
- Skira, A. (1959). *The Taste Of Our Time: Picasso*. Paris: D'art Albert Skira
- S Lieberman, William, *Pablo Picasso*, New York, The Library Of Great Painters, 1952.
- Tansuğ Sezer, *Resim Sanatının Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1999.
- Teber S., *Picasso, De Yayıncılık*, İstanbul, 1985
- The Orient In Westem. Art, Giard-Georges Lemanies, Könenen, 2000.*
- Tunalı İsmail, *Felsefenin Işığında Modern Resim*, Evrim Matbaası, İstanbul, 1989.
- Turani. Adnan, *Modern Resim Sanatının Gerçek Çehresi*, Ankara, Doğu Limited Şirketi Matbaası, 1960.
- Üstüner Ali Cengiz, *İspanyol Resim Sanatı*, Engin Yayıncılık, İstanbul, 1989.
- Wiegand, W, *Picasso*. (Çev. Canan Dövenler), Alan Yayıncılık, İstanbul: 1985.